

M
86

VILÁG PROLETÁRJAI EGYESÜLJETEK:

Mese is, nem is Igaz is, nem is

Proletár gyermekeknek

elmondja

Farkas Antal

Közoktatásügyi Népbiztosság kiadása.

Budapest, 1919

Aranypénz, fagaras.

Hol volt hol nem volt, volt egyszer a világon olyan ország is, ahol csupa urak laktak. A csupa urak között a király volt a legnagyobb úr, mert annak még az ajtóküszöbje is vert aranyból volt, az uraké pedig csak olyan ezüsből, amilyenből a püspök pipakupakja van. Ebben az országban selyem volt az életük az uraknak, mert aranyon és ezüstön kívül bőviben voltak minden jónak.

A király maga is tudta, hogy milyen országnak a gazdája, hogy nincs baj itt soha a szegénységgel, az erőszakoskodó koldusokkal, az üres kasszával, hát nem sokat törődött az uralkodással. Ahogy esik, úgy puffan — gondolta magában és naponként eljárt komázni a szomszéd királyhoz. Az uralkodással nem sokat bajlódott, mert nem is volt mivel bajlódnia, hiszen rendben ment minden, mint a karikacsapás.

Azt mondta egyszer az uraknak:

— Halljátok-e, én szeretnék magam mellé minisztert, olyan ispánfélét fogadni, aki vigyázzon az országra, amíg én komáztatni járok, mert hátha baj esik, ellopják az ország félvégét.

Az urak nagyon sokan ajánlkoztak az ispánságra.

— Hohó, így hamarjában nem tudok választani közületek, hanem álljatok ide mellém, majd kiguberálok, hogy melyitek lesz az ispánom.

Az urak sorba állottak, a király pedig azt mondta:

— Most vigyázzatok! Itt van a kezemben egy aranykrajcár. Ezt fölhajítom, aztán aki a szájával el tudja kapni, az lesz az ország ispánja.

Az urak lesték a krajcárt, kitátották a szájukat, a király föl is hajította az aranykrajcárt, de bizony az nem akart leesni. Hová lett?

— Ne keressük, fölhajítok egy másik aranykrajcárt — mondta a király.

Föl is hajította, de az se pottyant vissza, hiába tátották az urak a szájukat.

— Ej, ez már mégis csak sok — csóválta a fejét a király, de azért fölhajította a harmadik aranykrajcárt is.

Ez se esett vissza. A király megharagudott, bezárta az ajtót és kikutatta az urak zsebjeit. Diktum-faktum, a három aranykrajcárt megtalálták egy kopasz, sunyi képű öreg úr zsebében.

— Te szemfényvesztő vagy, öreg — mondta neki a király. — te a pénzt még a levegőből is el

tudod lopni. Ezért te jó leszel az ország pénztárnokának, mert nálad nagyobb zsiványt keresve sem találnék.

— Igaz — mondta az öreg úr és elfogadta a hivatalt.

— No, az ország ispánjának meg azt teszem, aki legnagyobbat füllent rólam.

Az urak elkezdtek versenyt hazudni: elmondták a királyról, hogy ilyen lump, olyan korhely, így csapja be az országot, meg amúgy, de bizony a király — aki ezekért a hazugságokért nem haragudhatott meg, mert hiszen maga mondta az uraknak, hogy hazudjanak róla minél nagyobbat — csak a fejét rázta:

— Ez még mind semmi. Próbáljatok még nagyobbat!

Ekkor előrelépett egy kancsal, mosolygós képű emberke, aki a földig hajolt és ezt mondta:

— Uram, királyom, náladnál bölcsebb, hatalmasabb és igazabb uralkodót nem hurcolt a föld, amióta a világ közepe kihasadt.

A király olyan jóízűt kacagott erre, hogy még a hasa is regett bele.

— No, ennél nagyobb hazugságot még életemben sem hallottam. Te leszel az ország ispánja, mert jól tudsz hazudni — mondta a ravasz emberkének.

Miután az ország kormányzása ilyen kiváló emberekkel megerősödött, a legnagyobb rendben folyt minden. Az urak ettek-ittak, a cigány húzta a csárdást és még a kutyák is feketekávé-t ittak.

De hát ki az ördög dolgozott itt? Ki szántott, ki vetett, ki aratott, ki építette a házakat, ki varrta a ruhát, a bakancsot, ki fűtött, ki subicolt, ki mosogatott? Az urak ilyesmikhöz nem értettek, de ha értettek volna is, akkor sem végezhettek volna ilyen munkát, mert leesett volna az ujjukról az aranygyűrű.

Hát bizony voltak ebben az országban olyan emberek is, akik a munkához is értettek, de ezek nem számítottak az urak közé, mert ezek szegény emberek voltak, akiknek estétől-reggelig robotolniuk kellett, hogy az urak meg ne éhezzenek, meg ne fázzanak, hogy a kamrájuk, a pincéjük tele legyen minden jóval, hogy a pénzeskamrában könyékig vájkálhassanak a pénzben és a láda fiából sohsem fogyjon ki a garas.

Ezek a dolgos emberek rongyos ruhában jártak, sápadtak, szomorúak és soványak voltak. A gyermekeik mezitláb szaladgáltak, az asszonyaik otthon szóttek, fontak, hogy nekik segítsenek a munkában.

Utánuk egy-egy királyi vagy uri hajdu ment egy-egy fináncal. A hajdunak korbács volt a kezében, a finácnak pedig zsák volt a hátán. Amikor a dolgozó szegény embernek egy-egy verejtéke a földre pottyant, rögtön csengő arannyá változott. A finánc fölkapta a földről, belerakta a tarisznyájába, aztán beszámolt vele a gazdájának. A hajdu azért ösztökélte munkára a verejtékezőket, hogy annál jobban izzadjanak,

hogy mentül-több verejtek hulljon róluk, hogy minél több arany gyűljön a zsákba.

Ilyen volt az urak sorsa és a szegény emberek dolga ebben az országban. Az uraknak örökös dinom-dánom, a szegény embereknek pedig örökös munka jutott. A hajdu, a finác folyton a nyakukon ült és hiába szerettek volna megszabadulni a keserves robottól, nem tudtak.

Olykor-olykor elmentek panaszkodni a királyhoz, hogy nem jól van ez így.

— De bizony jól van ez, szegény emberek — mondta a király — mert ez az Isten rendelése, hogy urak meg szolgák legyenek. Menjetek csak a templomba a pap is így prédikálja.

— Elhisszük — mondták a szegény emberek —, mert a papzsákba is azt öntik, amit mi verejtékezünk. Másképen kéne csinálni, fölséges király, úgy, hogy mindnyájan egyformán dolgozzunk.

— Már olyan bolondok nem leszünk — mondta a király. — Siessetek csak dolgozni, mert a hajdúk meg a finácok türelmetlenkednek, hogy itt lopjátok a napot. Megkapjátok a napszámotokat, a két fagarast, hát ne zúgolódjatok,

A két fagarasért tovább robotoltak a szegény emberek, tovább potyogtatták testük verejtékezéséből a csengő aranyakat, de utoljára már nagyon elkedvetlenedtek :

— Elég volt a munkából. Nem dolgozunk tovább. Mintha összebeszéltek volna, valamennyien abbahagyták a mesterségüket. A hajduk hiába suhog-

tarták a korbácsot, a fiáncok hiába fenyegetődtek. Szaladtak a királyhoz, hogy mit csináljanak?

— Be kell őket esukni a tömlőcbe.

Jól van, becsukták őket a tömlőcbe.

— Legalább kipihenjük magunkat. — mondták a szegény emberek.

Egyszerre elhallgatott a muzsikaszó az országban. Az urak nem kaptak több aranyat a zsákjukba és a pap is hiába tátotta a zsákja száját a templomajtóban. Nem volt, aki szántson, vessen, arasson, házat építsen, ruhát varrjon, fát vágjon és az urak kényelhnéről gondoskodjék.

— Próbáljatok dolgozni magatok — tanácsolta a megszeppent uraknak a király —, hátha kifoghatunk a paraszti népen.

Hozzáláttak ugyan a munkához, de nem jól ment, aztán a derekuk is hamar megfájdult. A muzsikuseigányokat hívták szántani, de azok mondták az uraknak:

— Nem szekta a cigány a szántást.

Volt olyan úr, aki villával akart kaszálni, aki kapával akart gyűjteni, aki boronával akart kapálni, aki a nyomtató lónak bekötötte a száját, aki mellényből akart nadrágot szabni, aki két ballábas cipőt csinált a jobb lábára, aki bicskával akart tuskót hasogatni, aki kártyából próbált emeletes házat építeni, aki úgy akarta a lovat megpatkolni, hogy a hátára ült és így tovább.

Maga a király is bosszankodott, amikor látta, hogy milyen ügyetlen, milyen élheteretlen ez az úri

nép, ha dolgozni kell neki és hiába verejtékezik, bizony az ő verejtékezéséből nem lesz csengő arany, hanem csak sár.

Mondta is az ország ispánjának meg a pénztárnokának :

— No, ezeknek az aranyából lopjatok, ha tudtok,

Egyszerre nyomorúság köszöntött be : nem volt se élelem, se kényelem. Még a királynak is magának kellett kisubickolni a csizmáját, ha szomszédolni ment, mert a szolgák elmentek az erdőbe fát szedegetni, meg szarkafészket keresni.

A király dühében földhöz is vágta a subickos kefét :

— Nem jól van ez így, a kiskésit neki ! Ereszszetek ki azokat a szegény embereket a börtönből és adjatok nekik fagaras helyett abból az aranypénzből, amit ők verejtékeznek, mert elveszünk éhen.

Úgy is lett. Abban az országban a fagaras helyett még most is aranypénzért dolgoznak az emberek, ha azóta meg nem haltak.

A kakaslábon forgó vár.

Nagy híre futott az egész világon, hogy itt meg itt van egy vár, ami kakaslábon forog. Az emberek szájtátva hallgatták, amikor egyik-másik messziről jött ember elkezdett mesélgetni róla.

— Tudjátok, én éppen arra jártam. Ha már itt vagyok, gondoltam magamban, hát megnézem a kakaslábon forgó várat. El is mentem, meg is néztem.

— Aztán mit látott kend? — kérdezték tőle?

— Jaj, ha én azt el tudnám mesélni. Még a pap sem tudná, pedig az már csak sokat tud mondani olyanról is, amit nem látott.

— Mégis hát milyen volt az a kakaslábon forgó vár?

— Hát olyan, hogy kakaslábon forgott.

— Aztán miért forgott?

— Azt már ő tudja.

— Laktak is benne?

- Meghiszem azt.
- Nem szédültek el?
- Azt már tőlük kérdezd meg.
- Mégis csak tudja tán kend, hogy kik voltak azok, akik a kakaslábon forgó várban laktak?
- Bizony én nem kérdeztem tőlük.
- Emberek voltak?
- Nem is állatok.
- Mit ettek?
- Ennivalót.
- Hol vették?
- Ahol kapták.

Ennél többet a messziről jött ember sem tudott elmondani a kakaslábon forgó várról.

Szűcs Jani nem elégedett meg ezzel a tudománnyal. Ha már van a világon kakaslábon forgó vár, ő elmegy, fölkeresi, megnézi. Azt mondta az édesapjának:

— Édes apám, én elmegyek, megnézem a kakaslábon forgó várat.

— Annál okosabbat is tehetnél fiam, de ha nagy kedved van, hát elmehetsz.

A fiú összepakolt egyet-mást a tarisznyájába, elindult, hogy fölkeresi a kakaslábon forgó várat. A faluvégén találkozik a pappal.

— Hová indultál, Szűcs Jani?

— Elmegyek, tisztelendő úr, megkeresem a kakaslábon forgó várat.

— Mit akarsz vele?

— Hogy lássam : mert én nem hiszem, hogy volna.

— Elég rosszul teszed, hogy nem hiszed. Amit náladnál idősebb emberek mondanak, azt el kell hinned.

— Hátha nem mondanak igazat a náladnál idősebb emberek?

— Ilyesmit ki se eressz a szádon, mert ez káromkodás. A náladnál idősebbek náladnál tapasztaltabbak és amit ők mondanak, azt el kell hinned, mert aki nem hisz, az nem üdvözülni fog.

— Tisztelendő uram is elhiszi a kakaslábon forgó várat?

— Miért ne hinném? Az isteni hatalom mindenre képes.

— Aztán látta-e?

— Nem kellett azt nekem látnom, mégis elhiszem, mert meg vagyon írva, hogy van kakaslábon forgó vár és vannak emberek, akik látták és beszélnek róla. Az ilyen kíváncsiszkodás, mint a tiéd, bűn, mert kételkedel a csodák erejében. Azért azt mondom én neked Szűcs Jani, hogy fordulj vissza, dolgozzál és imádkozzál, mert aki mindent akar tudni, az az ördöggel kerül cimboraságba.

Szűcs Jani egy kicsit gondolkozott, aztán azt mondta a tisztelendő úrnak:

— Már akárhogy is lesz szentatyám, én nem fordulok vissza az utamról. Ha van kakaslábon forgó vár, én nem állok meg addig, amíg föl nem találok, meg nem tapasztalom, aztán, ha haza kerülök, elmondom a falubelieknek, hogy mit higgyenek arról a híres kakaslábon forgó várról.

— No fiam, ha így gondolkozol és így teszel, akkor téged előbb-utóbb elvisz az ördög.

*

Szűcs Jani egy kicsit elszomorodott ezen a biztatáson, de úgy gondolta, hogy ha az ördög elviszi, akkor legalább nem kell gyalogolni és nyugodtan tovább haladt a maga útján.

Amint megy, mendegél, találhozik egy hivatalos emberrel, akinek lúdtoll volt a füle mellett és olyan komoly képet tudott vágni, hogy még az ecetes uborka is megsavanyodott tőle.

— Hová mégy? Ki vagy? Mi a foglalkozásod? Hol születted? Van-e oltási és újraoltási bizonyítványod?

Szűcs Jani alig győzött felelni a szapora kérdésekre

— Mi az utazásod célja?

— Meg akarom nézni a kakaslábon forgó várat

— Miért?

— Mert nem hiszem, hogy volna.

— Micsoda? Te kételkedni merészelsz? Hát te nem isméred a törvényeket? Te nem tudod, hogy a kakaslábon forgó várban mindenki hinni tartozik?

— A tekintetes úr is elhiszi, hogy van? — kérdezte Szűcs Jani.

— Az az én dolgom, hogy mit hiszek, mit nem hiszek, de az is az én dolgom, hogy arra is vigyázzak, hogy te mit higgyél, mit ne higgyél.

— Bajos hivatal ez, uram, nagyon, mert hiszen amit én hiszek, az belül van, azt nem láthatja a tekintetes úr.

— Mi közöd hozzá? Én azt parancsolom neked, hogy a kakaslábon forgó vár létezésében nem szabad kételkedned, tehát ha kételkedel és úgy csinálsz, ahogy a kételkedésed diktálja, én egyszerűen lecsukatlak.

Megijedt Szűcs Jani, Ez az utazás rosszul kezdődik.

— Nos, hazatérsz erről az útról vagy nem?

Gondolkozott Szűcs Jani, csak aztán mondta:

— Én bizony mégis csak szeretnék eljutni a kakaslábon forgó várhoz.

A hivatalos ember kiabált a csendőröknek:

— Gyertek, ezt a fickót csukjátok le, mert veszedelmes útra tévedt, mert sértegeti a mi törvényeinket.

A csendőrök bevitték Szűcs Janit a kóterbe. Elszomorodottan üldögélt a dutyi sarkában és már-már kezdte bánni, hogy erre a veszedelmes útra tévedt, amikor észrevette, hogy más valaki is van még itt.

— Hát! kigyelmed mijáratban van itt? — kérdezte Szűcs Jani a tömlőc szalmáján heverésző alaktól.

Főlemelte borzas fejét az alak és csak úgy félvállról felelte Szűcs Janinak:

— Mi közöd hozzá? Bizonyosan nem azért, mert kezet csókoltam a plébános úrnak és pálinkás jóreggelt köszöntem a főszolgabírónak. Idehoztak és itt vagyok.

— Ez már igaz, — hagyta rá Szűcs Jani, — mert ha engem nem hoztak volna ide, én sem volnék itt.

Szűcs Jani kibontotta a tarisznyáját és falatozni kezdett az otthonról hozott elemózsiából.

A bozontos fejű rászólt:

— Hol nevelték kendet, hogy még csak ebédre sem hívja a másikat?

— Köszönöm szépen, — mondta Szűcs Jani, mintha jó étvágyat kívántak volna neki. Aztán jót húzott a kulacsából.

— Kedves egészségemre! — tette utána.

A bozontos fejű kijött a sodrából:

— No kutya keményszívű vagy, hogy még meg sem kínálsd a rabtársadat.

— Szívesen tettem volna, de nem mertem, mert nem tudtam, hogy kihez van szerencsém.

— Én az ördög vagyok — mondta a bozontos fejű.

— Akkor kendet a pokolban várják ebédre, mert ott sok jót sütnék-főznek.

— Abbizony. Kővér papokat meg hízott uraságokat.

— A szegény emberek nem kellenek?

— Az ördög sem tudná megrágni őket, olyan csontosak, olyan girhesek.

— Akkor én szívesen megkínálom kendet, mert tudom, hogy nem harap belém a másvilágon: sovány is vagyok, szegény is vagyok.

A bozontos fejű jóízűen falatozott a Szűcs Jani tarisznájából.

Az ablakon beszűrődő világosságnál Szűcs Jani szemügyre vette az ördögöt. Nini, milyen emberformája van! Se hegyes füle, se hosszú farka, se éles körme, se lólába nincs neki, de még csak a nyelve sem lóg ki félméternyire. Aztán ugyancsak érti ám a kolbásznyelést meg a szalonnapusztítást. Ezt a mesterséget bajosan a pokolban tanulta.

Azt mondja Szűcs Jani:

— Ha meg nem sértem uraságodat, kihez van itt szerencsém?

— Megmondom, ha jóllaktam.

Amikor jól bekosztolt a bozontos fejű, azt mondja:

— Hát komán, nem vagyok én ördög, csak egy csavargó diák.

— Aztám hogyan jöttél ide?

— Nem jöttem — hoztak.

— Elhiszem, de miért?

— Mert nem köszöntem a papnak. Ki a papnak nem köszön — átesik a küszöbön.

— Hogy-hogy?

— Éppen az édes anyám párnáját akarták elicíálni, mert párbérrel tartozott, amikor találkoztam a főtisztelendő úrral és mérgemben nem köszöntem neki. Rám kiáltott: — Mért nem kö-

szönsz, te csavargó? — Köszöntem az éjszaka, amikor özvegy Vargáné kerítésén átugrott a főúr, de nem fogadta. Azt hittem, hogy haragszik, azért nem köszöntem. A főtisztelendő úr fölszaladt a főszolgabíróhoz és a főszolgabíró bekísértetett. Elmondtam a históriát úgy, ahogy volt. Aztán azt mondja a főszolgabíró úr: — Te diák, hát éjszaka is szoktál te csavarogni? — Azt mondom rá én: — Még minden éjszaka láttam a főbíró urat, amikor a Makkhetes-koresmát bezárták. — No, gazember, akkor téged is bezárlak! És a főúr becsukatott. Hát te hogyan jöttél ide, velem egy kosztra?

Szűcs Jani elmondta a maga históriáját, hogy ő a kakaslábon forgó várat keresi és ezért becsukták.

— Ne búsulj, komám, majd megleszünk valahogyan. Amint látom, te eléggé erős vagy, én meg nem vagyok tökkelütött, hát majd ketten többre megyünk.

— Eljutunk a kakaslábon forgó várhoz?

— Előbb csak innen jussunk ki. A főszolgabíró még itt pipál, de már estére a vendéglőben iszogat. Ilyenkor a börtönőr is elmegy a faluszélre egy kis kukoricát lopni, mert üres idejében csöszködik. Az ahlakrácsot kifeszítjük és elsomfordálunk.

Szűcs Jani gondolkodóba esett.

— Eddig még ártatlanul szenvedtünk, de ha megcsípnek, akkor már nem ártatlanul dutyiznak le bennünket — töprengett Szűcs Jani.

A bozontos fejű vállat rántott.

— Már ha börtönbe csukják az embert, inkább csukják okkal, mint ok nélkül.

— De a törvényt nem szabad sérteni, azt mondta nekem a lúdtollas hivatalos ember.

— Az nem törvény, amit nyugodt lelkiismerettel meg tudok sérteni, hanem olyan szabály, amit mások a maguk hasznára csináltak. A törvényt a lelkiismeret diktálja, a becsületesség leírja és megtartja. A lelkiismeretünk nyugodt és gazembereknek sem érezzük magunkat.

— Igazad van, hát csak rajta, szökjünk, ha lehet.

*

Beköszöntött az este, elcsöndesedett a falu. A főbíró úr kiverte a pipáját, hogy újra megtölthesse, aztán ellépegetett a Makkhetes-korcsmába, ahol már várták az asztaltársai, akik között ő volt a legnagyobb úr, mert mindenkit becsukathatott és a pap meg a legokosabb, mert olyasmikről is tudott beszélni, amiket sohasem látott, olyanokat is el tudott az emberekkel hitetni, amiket maga sem hitt. A kántor urat nem sokra becsülték, csak a szomjúságát nézték valamire, mert akármeddig iszogattak, a kántor mindig szomjas volt.

A bakter csak azt várta, hogy a főbíró kihúzza a lábát a hivatalból, mindjárt kereket oldott. Előbb ugyan beszólt a rabokhoz:

— Itt vagytok-e még?

— Hát hol volnánk másutt, mikor kend ide csukott? — mormogta a diák.

— Azért kérdem, mert holnap is itt kell lennetek.

— Még holnapután is, bátya? — sóhajtott a diák.

— Az sem lehetetlen, hogy itt pusztultok el a tömlőc fenekén.

— Az már a mi bajunk lesz, nem a kelmedé — szólt vissza Szűcs Jani.

— No, no. Csak azt akartam mondani, hogy én nem megyek ám most a határba kukoricát őrizni.

— Nem bizony, hanem lopni, — kiáltotta ki a diák, akiben nem állhatott a szó.

— Vakapád, ilyet ne mondj egy érdemekben megőszült vén embernek, mert megjáród. Én ma kiülök a kapuba és onnan vigyázok rátok töltött puskával.

— Csak el ne felejtse kend, hogy a puska melyik vége töltött, — tréfálkozott vele a diák!

A bakter elsomfordált a kóter ajtajától, leült egy kicsit a kapuban, beszélgetett a járókelőkkel, aztán mikor tökéletesen besötétedett, ellépett a kukoricások felé. Lábujjhegyen ment, hogy a rabok meg ne hallják, de a diák észrevette:

— Csitt csak, most szökik a bakter. Ne csapjunk lármát, hogy megakadályozzuk a szökésben, mert most megcsiphetnénk a vén zshiványt. — magyarázta a diák.

— Csak hadd szökjék, aztán lépünk el mi is, — biztatta Szűcs Jani.

Egy órai munka sem kellett neki, a két rab már kint volt az utcán és kisomfordált a faluból. A határban találkoztak a bakterral, aki a szurok sötétben egy zsák kukoricát cipelt a hátán és istenes ember léteére valami öreg zsoltárfélét énekelgetett:

Segíts. Uram, cipelni terhemet,

Mert nagy súlya leroskaszt engemet...

— Hát akkor máskor kevesebbet lopjon kend? — ordított rá a diák és botjával végighúzott az öregén és visszaugrott a kukoricásba.

A szuroksötétben az orráig sem látott a vén zshivány, aki szentül hitte, hogy most az Úristen botjának a csapása volt az, amitől sajog a hátulja és megfogadta, hogy máskor kevesebbet lop, mert nem akarja az Úristen parancsát áthágni.

Amikorra kivirradt, nagyon messze járt a két vándor.

Hanem a Szűcs Jani tarisznyája kezdte a szolgalatot fölmondani.

— Pajtás, aligha láthatjuk meg a kakaslábon forgó várat, mert ha a lábunk győzné is, nem bírja a gyomrunk, — sóhajtott Szűcs Jani.

— Ne törődj vele. — mondta a diák, — mert többet ésszel, mint erővel. Látod a gazdagok sem dolgoznak, mégis esznek.

— Csakhogy mi nem vagyunk gazdagok, mi szegények vagyunk és nekünk dolgoznunk kell.

— Hát csak próbáld azt a dolgot, nézzük melyikünk megy többre.

Éppen valami városba értek. Jani a piacon elszegődött egy úri házhoz egy kis favágásra. Nehéz munka volt és bizony, amikorra végzett vele, ráesteledett és alig kapott néhány garast, amiből néhány falat kenyérkére kell csupán. A diák már várta a város végén egy csomó pénzzel, meg egy sült libával.

— No, látod, hogy többet ésszel, mint erővel. Te egész napon át baromi munkát végeztél és mit kaptál érte? Néhány falat kenyeret. Én nem dolgoztam egy parányit sem, mégis van húsom is, pénzem is.

— Loptál?

— A lopás is fáradsággal jár meg veszedelemmel is. Találkoztam egy kolduló baráttal, aki a kocsmában falatozott. Megkértem, hogy adja kölcsön a ruháját néhány órára, majd megyek én koldulni és a jövedelmen megosztozunk. Ugy is volt. Jártam a házakat és mindenütt imádkoztam, elmondtam, hogy úton vagyok a csodatévő Szűz Máriához, adjanak valamit a kaskámba, hogy elvigyem neki. Adtak bizony, ki többet, ki kevesebbet, közben engem is jól tartottak. Amikor már nem birtam a terhet, visszamentem a kocsmába és az öreg baráttal szépen megosztottunk a kegyes alamizsnákon. Aztán iszogattunk, kártyáztattunk estig. Ebbe csak még sem fárad bele az ember úgy, mint a favágásba. Nem igaz?

— De ez nem becsületes úton szerzett koszt.

— Megérzed-e az ízén? Ugy-e nem? A favágók munkáját mióta becsülik többre a papok, mint a magukét?

Szűcs Jani nem gondolt tovább a diák okoskodásával, hanem alaposan hozzálátott a falatozáshoz. Jól esett neki.

Városról falura, faluról városra jártak és mindenhol akadt valamieske a tarisznyájukba.

Egyszer találkoztak egy nagy sereg búcsús néppel. Fáradtak, izzadtak voltak, némelyiküket a nyavalya is gyötörte, mert a sokféle kútvíz, folyóvíz, mocsárvíz megrontotta a gyomrukat. A diák útjukat állotta.

— Megálljanak csak kendtek! Honnan jönnek? Ne énekeljenek akkor, amikor masíroznak, mert ez árt az egészségnek. A gyaloglás meg az éneklés kimeríti a tüdőt.

— De ez istennek tetsző dolog, — mondta az előénekesük.

— Az sem igaz. Ha az úristennek tetszenék ez, akkor nem kenddel gajdoltatna itt, hanem valami énekesművésszel és aztán legalább is három tüdőt meg négy lábat adott volna az embernek, hogy még többet tudjon gajdolászni meg gyalogolni. Hol jártak kendtek?

— A kakaslábon forgó várnál. .

— Azt sem hiszem.

— De bizony ott voltunk. Ezt a sok ereklét is ott szedtük-vettük.

— Ingyen adták?

— Pénzért.

— Kik adták?

— A papok, de előbb megszentelték.

— Mért szentelték meg?

— Hogy nagyobb legyen a csodatévő erejük.

— Az sem igaz. Azért szentelték meg, hogy drágábban eladhassák. Aztán látták kendtek a kakaslábon forgó várat?

— Azt nem mindenki látja meg, csak az Úristen kiválasztottjai látják.

— Kik az Úristen kiválasztottjai?

— A papok, hát kik volnának? Meg az a leányzó is látta, akit ott hátul szekéren hoznak.

A szekéren egy halványképű leányzó feküdt, akit öreg asszonyok, vén emberek nagy áhitattal vettek körül és boldogok voltak, hogy a ruhájai megérintették vagy a beteg lány föl-fölnyíló szemének a tekintete rájuk esett.

— Hát ez a lány látta volna a kakaslábon forgó várat?

— Ez bizony látta különös isteni csodaképpen.

A diák megfogta a leányzó kezét. Olyan volt, mint a parázs.

— Hiszen ez a szegény gyermek lázas beteg. A lázas beteg sok mindent lát, de semmi sem úgy van, ahogyan látja, aztán az álmot sem tudja megkülönböztetni a valóságtól, mert zavaros az agya.

Beszélhetett a diák az ájtatoskodó búcsúnépnek annyit, amennyi a száján kifért, nem hallgattak azok semmire, hanem még jobban énekeltek, imádkoztak és folytatták a gyaloglást, fullasztó porban, tikkasztó hőségben, fájdalmas nyavalyák között. Sebes lábaikat kikezdte az út, rongyokkal kötötték be és úgy sántikáltak. Nyavalyáikat megduplázta a fáradtság, alig volt jártányi erejük.

— Látod ezt a bamba népet, milyen szájalmas. A lelkük-testük nyavalyás és ahelyett, hogy a lelküket gyógyítanák a tudással, a testüket orvosra biznák, a kakaslábön forgó várra bizzák, hogy végezze el helyettük.

— Bizony e helyett a csavargás helyett okosabban tennék, ha dolgoztatnának — vélte Szűcs Jani.

— Dolgoznak ők szegények, de a munkájuknak nem sok hasznát veszik. Sötét tudatlanságban maradnak és a papok ahelyett, hogy felvilágosítanák őket, holmi kakaslábön forgó várak hazug csodáival, ámitó meséivel bolondítják különben is zavaros elméjüket.

Mentek-mendegéltek Szűcs Janiék a kakasiábön forgó vár felé és megint találkoztak egy nagy csoport emberrel, asszonnyal, akik ugyancsak a kakaslábön forgó vár felől jöttek. Csakhogy ez egy kicsit válogatottabb népség volt. Elöl öreg papok haladtak sátor alatt, utánuk pocakos urak, dísz-

ruhás emberek lépkedtek és fegyveres katonák is voltak köztük szép számmal.

— Jancsi, kapd le a kalapot! — súgta a diák.

— Mi az ördögnek?

— Mert ezek már nem parasztok, ezek már urak, akik megkövetelik, hogy te is azt hidd, amit ők, te is azt tiszteld, aminek ők hajbókolnak. Igaz ugyan, hogy ők nem hisznek és nem tisztelnek semmit, de példát mutatnak, hogyan kell a népnek viselkedni a papokkal és a csodákkal szemben.

— És ha nem venném le a kalapot?

— Majd levernék a fejedről a katonák, akik azért vannak itt, hogy minden úgy legyen, ahogyan ők akarják.

— A katonák hisznek a csodákban, a papok meséiben?

— Eszük ágában sincs, de ez a mesterség a kenyérkeresetükhöz tartozik.

Kalaplevéve álldogáltak az útszélen Szűcs Janiék, amíg a fényes zarándokcsapat elhaladt. A kakaslábon forgó vár képét egy öreg zarándok, aki fiatalbbeveiben pénzhamisító volt, csókra nyújtotta.

— Csókold meg — súgta a diák Szűcs Janinak — mert kupán vágnak, ha nem teszed.

Szűcs Jani megtette, a diák is.

Egy szurtos képű zarándok, aki valamikor az árvák pénzét elsikkasztotta, de már kiszabadult és másfajta tisztos közhivatalt vállalt, csöngettyűt rázott az orruk előtt.

Szűcs Jani nézte, hogy mit csinál a diák?

A diák térdre rogyott és öklével verni kezdte a mellét.

Szűcs Jani is verte, hogy csak úgy döngött.

Nagyon belefáradtak már a ceremóniákba, amikor az urak zarándokcsoportja elhaladt mellettük. Utolsónak a féllábú templomszolga maradt, aki rudra kötött zacskót nyomott az orruk alá, hogy pénzt tegyenek az egyház céljaira.

Szűcs Jani ijedtében az utolsó garasát is bele dobta.

A diák ügyesebb volt. Látszott rajta, hogy valamikor sokat forgolódott perselyek körül és sokat gyűjtött közcélokra, mert amikor egy garast becsusztatott, legalább ötször annyit kilopott és nagyon sajnálta, hogy a kéregetésnek már vége szakadt, mert neki nagyobb szüksége lett volna a pénzre, mint az egyháznak.

Mentek-mendegéltek és hosszú fáradság után elérkeztek abba a városba, amelynek határában a kakaslábon forgó vár volt. Hogy volt-e vagy nem volt-e, azt ugyan ők sem tudhatták, de fűtől-fától úgy hallották, hogy erre van, itt van.

Alighogy a városba betették a lábukat, rögtön lefülelték őket és vitték a rendőrök a papok elébe, mert ebben a városban papok voltak az előljárók, a bírák, a hivatalnokok, csak a fáradságos munkát végezték olyanok, akik nem voltak papok, hanem jámbor együgyűek,

— Mit akartok a mi városunkban, idegenek?

Szücs Jani helyett a diák válaszolt, aki nagyon jámbor képet vágott:

— Elzarándokoltunk, hogy a kakaslábon forgó vár tövében a tiszteletünket tehessük,

— Az nagyon szép tőletek. Hoztatok-e magatokkal valamit?

— Az alázatunkat, a hitünket, a hódolatunkat.

— A tarisznyátokban mi yan?

— Ami volt, kiettük.

— De pénzetek csak maradt?

— Abbizony egy szikra sincs.

A nagy szakállú papok megcsóválták a fejüket:

— Igazán nem értjük, hogy mért fáradtatok ide.

— Nem tudtuk, hogy az ájtatosságunk mellé teli tarisznya is kell.

— A hódolat magában véve kevés. A lélek hitbuzgóságát tettekkel is ki kell mutatni és itt az áldozatok beszélnek.

— Könyörgünk, már az idáig való gyaloglás is elég nagy áldozat volt.

— Az áldozatot nem ti mérlegelitek, hanem mi. Az áldozat azé, akinek adják és nem azé, aki adja. Aki kapja, az hivatott arra, hogy a nagyságról beszéljen. A ti áldozatok kevés. hát visszamehettek.

Sem szó, sem beszéd nem használt itt. A nagy szakállú papokkal nem lehetett alkudni és a két üres tarisznyájú zarándokot a papi zsandárok kikísérték a város végére.

— Ott vagyunk, ahol a mádi zsidó — sóhajtott a diák és fáradtan, éhesen leheveredtek a gyöpre.

Még be sem hunyták a szemüket, amikor újabb zarándokok érkeztek. Szekerekkel, nagy batyukkal jöttek. Ezeket bizonyosan beeresztik. A diák rájuk szólt:

— Ne fáradjanak kendtek, mert holnap reggelnél előbb úgy sem juthatnak be.

— Honnan tudja az úrfi?

— Én tudom, mert már onnan megjöttem.

Rögtön körülvették őket.

— Mit láttak? Milyen csodában részesültek.

— Én láttam mindent. Eugem úgy hoztak ide szekéren, mert születésem óta sem kezem, sem lábam nem használhattam és most nézzenek ide kendtek.

A diák fölugrott és szaladgált, bukfencezett, mint akinek esze nincs.

A jámbor zarándokok a kezüket csapkodták össze ámulatukban.

— Bizonyára rádpsilantott az égi hatalom! Mily rettentő csoda ez!

Tisztelettel, áhítattal vették körül a diákot, aki nem hagyta ennyiben a bolondítás mesterségét.

— Ez még semmi. Nézzék meg kendtek a pajtásomat. Kiskorától kezdve siketnéma volt és most mutasd meg, pajtás, hogy mit tudsz!

Szűcs Janinak sem kellett egyéb, megoldódott a nyelve és olyan bolondokat hadart összevissza, hogy a jámbor nép alig győzte hallgatni.

— Aztán mit éreztek. — tudakolták. — amióta ez a csoda esett veletek?

A diák készen volt a felelettel:

— Olyan étvágyunk támadt, hogy még a vas-szeget is megennénk.

— Hát nem hoztatok magatokkal semmit?

— Dehogyan nem! Én egy ökröt, a pajtásom egy véka ezüstpénzt, de mindenünket a kakaslábon forgó várnak ajándékoztuk.

— Legyetek a mi vendégeink.

— Megtehetjük a kedvükért, jó emberek, mert a csoda óta a szomjuság is gyötör bennünket.

Éneklés és imádkozás közben falatozáshoz láttak. Meg kell adni, hogy a mi két ifju zárándokunk inkább csak evett és ivott, mint énekelt.

Amikor az elfáradt zárándokok lepihentek, hogy másnap reggel a kakaslábon forgó vár városába menjenek, a diák munkához fogott Szűcs Janival együtt.

A jámbor atyafiak kocsiját, tarisznyáját megdézsmálták és bizony a diák a keze ügyébe kerülő bugyellárisnak nem mondta, hogy vesztél volna a pokol fenekén, inkább azt mondta, hogy gyere hozzám. édes rózsám!

Amikor már elegendőnek gondolták a tömött tarisznyákon való könnyítést, abbahagyták a munkát és megindultak a szent város felé.

— Kik vagytok? Mit akartok? — kérdezték a szent város bakterei

A diák odósugta Szűcs Janinak:

— Csak bizzad rám a többit — és felelet helyett valami szent énekbe kezdett:

— Jól van, nő — mondták az örök — énekelni tudtok, azt látom, de van-e valami a batyutokban?

A diák abbahagyta az éneklést.

— Ha nem volna, nem fáradtunk volna idáig. Áldozatokat hoztunk a kakaslábon forgó várnak.

— Isten hozott benneteket. Nagyon szép, hogy ilyen zarándokutra határozótok el magatokat. Majd a szent atyákhoz kísérünk benneteket.

Úgy is lett. Annyi szent atya volt abban a városban, hogy a furfangos zarándokok most mások elé kerültek, nem azok elé, akik már egyszer visszazavarták őket. Egyébként ez sem lett volna baj, mert a szent atyák az ajándékokat nézték, nem az ajándékozókat.

Még meg is dicsérték őket:

— Nagyon jámborok vagytok és nagyon szép tőletek, hogy ennyire tisztelitek a kakaslábon forgó várat. Bizonyos, hogy a mi szentjeink titeket jó szívvvel fogadnak és részetek lehet a csodákban. — Mit óhajtotok?

— Én azt óhajtom, hogy szegény öreg anyám meggyógyuljon — füllentett a diák, akinek már régen meghalt az öreg anyja.

— Bizonyosan meg fog gyógyulni. Hát te másik, mit óhajtasz?

Szűcs Jani nem tudott hirtelenében mit hazudni; látszott rajta, hogy nem volt iskolázott ember.

A diák kisegítette:

— Maga sem tudja, mit óhajt szegény. Kicsi korában a fejére ejtették és azóta gyöngé az elméje. Bizonyosan azt szeretné, ha épeszű lenne — hazudott a diák.

— Meglesz, meglesz, majd imádkozunk érette-
tek, csak rakjátok le a terheteket — mondták a kakaslábon forgó vár papjai.

Bizony megkönnyebbült a tarisznyájuk, de legalább bejutottak abba a körmenetbe, amelyik éppen most indult a kakaslábon forgó vár felé, hogy elvégezze a szokásos ceremóniákat.

*

Süvegespapok, nagyszakállúszerzetesek, vékonyhangú vénasszonyok, fegyveres katonák, bömbölő kántorok csapata vezette a jámbor, kifosztott zarándok sántikáló meggörnyedt seregét a szent hely felé, ahol állítólag olyan sok csoda történt már, ahol meg-megjelenik a szemek előtt a csodátévő kakaslábon forgó vár.

A diák meg Szűcs Jani ott somfordált közöttük.

— No, komám — súgta a diák — most könnyő-
rögi te is boldogult öreg anyámért.

— Te is fohászkodjál az én ép eszemért!

Amerre fordult a jámbor karaván, mindenhol perselyek voltak, amikbe a még meglevő garasokat kellett belepotyogtatni és mindenhol görbe

botokat, mankókat mutogattak, amikor a csoda segítségével meggyógyult bénák ott hagyták.

— Tudod-e, koma, hogy ezek a mankók hogyan kerültek ide?

— Majd megmondod.

— A papok csináltatták, hogy legyen mivel bolondítani a népet. Nem került sok pénzükbe, de sokat hoz a konyhájukra — magyarázza a diák.

Tekervényes utakon közbe-közbe vezetgettek a jámborokat annyira, hogy elfáradtak, szinte belekergültek a fárasztó kutyagolásba. A lelküket elkábította a csoda közel tudása. Némelyek az izgalomtól elszédülten buktak ki a sorból, némelyek a megbomlott idegzet arra készítetett, hogy félrebeszéljen, mint a lázbeteg.

Nagyon közel lehettek már a csodához, amikor a zarándoksereget megállították és a papok izgató prédikációba kezdtek. Ostorozták, ríkaták a jámbor tömeget és nagyon örültek annak, amikor egyik-egyik hangos sikoltással elszédült, elájult.

— Nekem ugyan prédikálhat, öreg, mert én kibírom — dűnnyögött a diák.

— Engem sem állít a falhoz — súgta Szűcs Jani. A tömeg állt, térdelt, feküdt, verte a mellét.

— Ha én ütném, majd nem állanád — gondolta a diák.

Javában folyt a vezeklés, amikor a diákok megbökte Szűcs Jani:

— Hát most mi következik?

— Majd tudják a papok.

A zarándokoknak ott kellett maradniok és a papok még tovább haladtak hangos énekléssel.

— No, mi az? Hát mi nem megyünk? — türelmetlenkedett Jani.

— Bajosan. Oda, ahová a papok maguk indulnak, nem viszik a népet.

— Hát hová mennek ők?

— Bizonyosan a kakaslabon forgó várba.

— Akkor hát mi nem láthatjuk meg a csodát színről-színre?

Nem bizony, nekünk csak megjelenik.

— Köszönöm szépen.

— Ez már így van, de azért csinálni kéne valamit. Tudod, koma, szépen csússzunk vissza, mert a papok után a katonák nem eresztenek, aztán másszunk föl a legmagasabb fára, ahonnan szimatoljuk ki a csalafintaságot.

Úgy is tettek. Óvatosan hátra csusztak abban az erdőben, ahol a jámbor zarándokok serege térdelt vagy feküdt és fölmásztak a legmagasabb fára.

Szépen láthatták, hogy a papok serege előre kanyarodik az erdőben és sűrű bokrok közé telepedik. A bokrok között terített asztalok voltak. A papok körülülték és jókedvű beszélgetés közben ettek-ittak azokból a sok jókból, amiket a zarándokok összehordtak.

— A mindenüket, ezek nem a mellüket verik, hanem a hasukat — irigykedett a diák.

— De hát hol a kakaslábon forgó vár?

— Majd előkerül az is, csak várjunk.

A zarándokok tovább sanyargatták magukat a vezekeléssel, a papok pedig tovább lakmároztak.

Amikor elégségesnek tartották a mulatságot, fölállt egy öreg pap, a kakaslábon forgó vár fő-papja és intett a többinek, hogy utána menjenek.

Hangos imádkozással, énekléssel a hegy sűrű-jéből lekanyarodtak a zarándokok felé. Amikor közel voltak hozzájuk, megint ostromozták a zarándokok bűneit, megint ríkatták, ájultoztatták szegényeket.

Mikor ez is elég volt, amikor a tömeg már majdnem esztét vesztette a sok hókusz-pókusztól, a papok az ég felé tartották a kezeiket és erős csöngetés hallatszott.

Most mindenkinek arccal a földre kellett borulnia, mert aki nem tette volna, azt a katonák lenyomták.

Ebben a pillanatban megjelent fölöttük a kakaslábon forgó vár.

Ez már igaz volt. Aki fölpislantott, az látta a hófehérségben tündöklő kakaslábon forgó várat. Csak egy pillanatra, mert, oly gyorsan eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Aki mégis meglátta, az szent megnyilatkozásnak, égi jelenségnek, csodának gondolta és abban a percben elvesztette a józan esztét, aztán késő vénségében is megesküdött rá, hogy van kakaslábon forgó vár, hogy ő látta is a kakaslábon forgó várat.

A fa tetejében kuksoló komák is látták, az igaz. de azt is látták, hogy a kakaslábon forgó vár csak olyan fehér lepedőre festett tündöklő, kápráztató valami, amit a sűrűből hosszú rudakon a visszamaradt papok nyujtottak föl és kaptak vissza és tettek el másnapra.

— A kirilájzumát, nagy huncutok ezek, de jó! élnek — mondta a diák.

— Akármilyen huncutok, engem többé be nem csapnak — mondta Szűcs Jani.

Lemásztak a fáról és elvándoroltak arra, amerre jöttek.

Szűcs Jani hazajutott a falujába és soha nem hitt többé a kakaslábon forgó vár meséjében. Kinevette azokat, akik erről beszéltek. Haragudtak is rá a papok, istentelen embernek, szocialistának tartották.

A diák? A diák továbbtanult, pap lett belőle, sokat prédikált a kakaslábon forgó várról, meg is hízott, de Szűcs Janival nem akart többé találkozni.

A szerencsétlen Vargáné.

Mese, mese, mákos . . . gyermek, ne légy álmos! Majd most mondok egyet-mást, amiből nyersz okulást.

Nem nagyon régen, alig pár esztendeje ismer-tem meg a szerencsétlen Vargáné asszonyomat, akinek a históriáján ti is elpityeredhettek.

Aldott jó teremtés volt, akinek eszeágában sem volt az, hogy másnak rosszat tegyen, mégis nyakra-főre hullott rá a sok istenverés.

Legtöbbet azonban az ura keze verte meg.

Csunya, iszákos ember volt Varga bácsi. Amíg józan életet élt, dolgozott, volt egy kis öröksége is, házaeska, földecske, de bizony mikor többet fogdosta a kocsmá-kilincsét mint az ekeszarvát, pusztulni kezdett az öröksége, mert amit a munkájával megkeresett, azt leeresztgette a torkán.

Hiába könyörgött neki a szerencsétlen Vargáné :

— Ne igyék kend, édes apjukom, mert meg-
lássa, hogy koldusbotra jutunk.

Nem törődött azzal Varga bácsi, mert neki első
volt a kocsmá, a mámor, a duhajkodás. Az volt
a nótája:

Ki száradt a torkom, megástam.
Elfogyott a pénzem, feástam.
Igy tesz, aki mindig bort iszik.
Míg a temetőbe nem viszik

Addig ásogatta Varga bácsi a torkát, meg a
pénzét, hogy a torka csak -száraz maradt, de a
pénze elfogyott. Aztán jött a végrehajtó, ellicitált
mindent és Varga bácsiék koldusok lettek.

Nem lett volna olyan nagy baj, hiszen más
ember is van, akinek elvették a földjét, dobra-
títotték a házát, a két keze azonban megmaradt
és a dolog nem szégyen.

Csak hogy az iszákos ember nem is szeret, de
nem is tud dolgozni. Ha dolgozik és keres is va-
lamit, nem sokra megy vele, mert a keresményét
a kocsmába hordja. A kocsmáros meghízik be-
lőle, ő meg koplal, kujtorog, rongyosodik.

Varga bácsiék a faluról a városba költöztek,
hogy majd ott próbálják a megélhetést, de bi-
zony nehezen ment, mert Varga bácsi eltartásáról
is a feleségének kellett gondoskodni. Ami pénzt
keserves munkájával megkeresett a jó asszony,
azt a maga keresményével együtt a részeges
Varga bácsi elhordta a kocsmába.

Keserves kinlódások közt éldegéltek a városban és csak akkor virradt rájuk szebb nap, amikor Varga néni egy kis fás, szenes boltot nyitott a város piaca közelében.

Az üzlet jövedelmezett valamieskét, a jó asszony kora reggeltől késő estig szorgalmaskodott az üzletben és Varga bácsi hordta, zsákolta a szenet meg a fát. Ami borraivalót kapott, abból csakugyan borraivaló lett, mert megitta.

— Hagyjon föl már apjukom, azzal az örökös iszommal — kérlelte az asszony a mindig pityókos Varga bácsit.

— Nem bírok, anyjuk. Engem már elvisz az ördög.

El is vitte.

Éppen karácsony ünnepére készülődtek, a piacon vásárolt Vargáné asszony három tyúkot. Majd jó lesz az ünnepekben — gondolta magában.

Varga bácsit ünnep szombatján a kocsmából úgy hozták haza, hogy valaki szódás üveggel alaposan fejbevágta, mert a részeges ember nagyon kötekedő természetű. Azt sem tudják, hogy ki látta el a baját. Elég az hozzá, hogy még az nap elpatkolt a szegény és Varga néni özvegyen maradt nagy siránkozások között.

Ez volt ez egyik szerencsétlensége, amit az ital okozott neki.

A tyúkok megmaradtak. Ott kapargáltak a szenes pincében. A szegény özvegy asszonynak esziben sem volt, hogy levágja a szelíd jószágokat.

— Ne elédegéljek egyedül, hadd maradjanak ezek is velem.

Aztán, hogy a tyúkok sem elédegeljenek bánatos özvegyiségben, a piacon vásárolt Vargáné asszony egy szép nagy kakast.

Fajkakas volt, gyönyörű jószág. Olyan sarkanyúja volt, mint valami öreg vitéz tábornoknak: a farka vetélkedett a legdélcegebb zsandárőrmeister tollas kalpagjával. Vérpiros taréja büszkén ágaskodott a fején. Szóval csodaszép jószág volt.

Megörültek a tyúkok a jövetelének. Meg is barátkoztak hamarosan és nem volt köztük semmi szóváltás. A legnagyobb boldogságban éltek é. Vargáné asszony nemcsak gyönyörködött bennük, hanem egy kicsit büszke is volt a majorságára.

Ki-kiséáltak a kakas úr társaságában az utcára és a járókelők megbámulták a Vargáné aprójószágait, amint a szenes bolt előtt a legszebb egyetértéssel sétáltak.

A kakas úr elvitte a tyúkokat egészen a fűszeres boltjáig, ahol bemutatta a családját, majd hazavezette mind a hármat és ha a fűszeres kuttyája utánuk merészkedett, a kakas úr diadalmasan zavarta vissza a nyivákoló pinesit, még rugott is rajta egyet.

Hangos kukorékolás, tyúk-kotkodálás hallatszott egész nap a szenesbolt körül, a Vargáné teljes boldogságára. Tojás meg volt bőviben.

El is dicsekedett Vargáné a szomszédoknak, a vevőknek, az arráiáró ismerősöknek, az ott

posztoló rendőrnek, a véletlenül ott sétáló főtisztelendő úrnak, hogy milyen szerencse érte, hogy milyen öröme telik a baromfiakban.

— Bizony — mondta a főtisztelendő úr — több öröme lehet bennük, mint a megboldogult Varga bácsiban volt. A jó isten mégis csak gondoskodik az özvegyekről és az árvákról.

Varga néni megtörölte köténye sarkával a szemeit és boldog örömmel tekintett a kakas úrra és kedves családjára. A kakas úr éppen szerető gondossággal etette a tyúkjait. A jó özvegy lelkében valami irigység támadt és bánatosan sóhajtott föl:

— Hiszen ha boldogult Varga uram ilyen lett volna!

De hát csak várjuk be a végét.

Az utcában, ahol a szenesbolt volt, tejesarnok is volt, de nem sokáig volt, mert be kellett csukni, nem jövedelmezett semmit. Valakinek az a gondolata támadt, hogy ha a környékbeli embereknek nem kell a tej, akkor bizonyosan a szeszes italt szeretik és kiárendálta a volt tejesarnokot koreszmának.

Nem csalódott. A koreszmát sokan látogatták: muzsikáltak, daloltak benne. A dáridó, a veszekedés zaja el-elhallatszott a jámbor özvegy asszonyig és Vargáné lelkében szomorú emlékek támadtak föl.

— Hej, ez lett szegény Varga uramnak is a veszte!

Szinte nem is jó rágondolni. Behúzódtott a koresmai zaj elől a pince belsejébe és lecsalogatta a sétálgató baromfiakat:

— Gyertek be, aranyos jószágaim, ti se hallgassátok.

A kakas úr, a tyúk asszonyok szót fogadtak, lehúzódtak a pincébe és onnan ki sem akartak mozdulni addig, amíg a koresmai zaj el nem ült.

Vargáné asszonyomnak a piacon akadt egy kis dolga, az apróságok magukra maradtak. Kint az utcán egy fa árnyékában hűsöltek.

A koresmában megint mulatott valaki.

A kakas urat bántotta a kíváncsiság vagy mi, elég az hozzá, hogy a koresma felé csalta a tyúkokat.

Elhaladtak a fűszeresbolt előtt is. A fűszeres pincsije kint feküdt a lépcsőn. A kakas úr rá sem nézett. Minek is, hiszen hadd végezze ő is a maga dolgát. A kakas úr még köszönt is neki barátságának a jeléül:

— Jó napot, kutya téns úr!

— Adj' isten, kakas úr! Hová lesz az út?

— Hát csak erre kapirgálunk.

Kapirgált, kapirgált a kakas úr, de félszeme mindig a koresmaajtón volt.

— Ugyan hogyan megy ott a multság? — fúrta az oldalát kíváncsiság.

Addig hívogskálta a tyúkokat, hogy egészen a koresmáig értek. Húzta a cigány bent veszettül. Kakas úr fölugrott a koresmaküszöbre:

— Várjatok, egy kicsit benézek — mondta a tyúkoknak.

Azok meg könyörögtek:

— Ne menj be; gyerünk haza!

— Csak egy kicsit bepislantok, máris jövök.

A mulató társaság észrevette az új vendéget.

— Nini, ez meg a szenesné kakasa! Gyere közelebb, cimbora. Kínáljátok meg egy kis sörrrel.

Veszett meleg volt, az igaz. A kakas úr nézte-nézte, hogy mi az a barna lé, amit a kocsmáros egy kis cseréptálban elébe tett. Bíz' az egy kis alja-sör volt, amit a poharakból összeöntögettek. Megízlelje? Ne ízlelje? A kíváncsiság és a szomszomság győzött: kakas úr ivott a sörből. Az első korty keserű volt, a második nem olyan keserű, a harmadik már édes. Ki is szólt a tyúkoknak:

— Gyertek be, nagyon jó!

A tyúkok viasszaszóltak neki:

— Gyere már, mert nem várunk.

A kakas úr erélyesen rájuk szólt:

— Várjatok! Én parancsolok.

Tovább iszogatótt. Már szédült a feje, kacskaringós volt a kedve, amikor a lépcsőn lebotorkált. Egy-kettőre össze is zördült a tyúkokkal, akik szemrehányással fogadták.

— Ne karatvoljatok nekem! Takarodjatok haza!

A tyúkok szomorúan ballagtak előtte, ő meg kissé ingadozó lépésekkel utánuk.

A fűszeresék jámbor kutya is megkapta a magáét, mert a kakas úr se szó, se beszéd — megsarkantyúzta:

— Mit tátod itt a szádat!

Amikor a szenesbolt elé értek, egyet kukorékolt, pedig már estére hajlott az idő.

Vargáné éppen akkor jött haza és gondolta magában, hogy a kakas úr órája most az egyszer rosszul jár: este helyett hajnalt mutat.

Másnap a tyúkok nem akartak kimozdulni a szenes pincéből. A kakas hiába csalogatta őket. Vargáné asszony nem értette a dolgot, kizavarta a pincéből a kedves jószágokat.

— Menjetek az utcára, ne üljeteK folyton a nyakamon.

Kimentek, de bizony a kakas úr megint a kocsmajtó felé pislogatott és addig somfordált, addig ténfergett, amíg megint csak a kocsmában volt. Megismerték, megkínálták egy kis maradék-itallal. Nagy örömük telt e részegeskedő kakasban és ihogott-vihogott a kocsmában, amikor a pityókos kakas a szoba közepén ugrált, kukorékolt vagy nekiesett a kocsmárosék macskájának és minden szó nélkül hátba rugta.

A tyúkok ezalatt a kocsmában szomorkodtak. Aztán ha kijött a részeges kakas úr a kocsmából, a tyúkokkal gorombáskodni kezdett, még fejbe is vágta egyiket-másikat, hogy ne kotyogjon annyit: azt csinál, amit akar, mert ő az úr.

Két szónak is egy a vége: a Vargáné asszony kakasa elrészegesedett. Hiába hajtotta, kergette szegény Vargáné le és föl az utcán, ha tehette, megszökött hazulról és meg sem állt a kocsmában küszöbéig.

— Kukuréku! Adjatok egy kis szeszes italt!
— kiabálta, mintha csak boldogult Varga uram
felke költözött volna az ördögös jószágba.

— Legjobb volna, ha kitekerné a nyakát, Vargáné asszony — tanácsolták a jóakarók.

— Szegény Varga uramét sem tekertem ki —
— sírdogálta Vargáné — hátha becsületes útra tér.
Eszeágában sem volt ez kakas úrnak.

Naponta el-elszökött a kocsmába és már annyira jutott, hogy a sör nem is ízlett neki, hanem erősebb italt kívánt. A rumot szerette meg.

Most már be-becsipott mindennap.

A tyúkokra rá sem nézett. Szegények maguk ügyelegtek az utcán, mert kakas úr a kocsmában dorbézolt.

Ha részegen kiténfergett a kocsmaaajtón, utcai botrányokat csinált.

A tyúkokat megkergette, megverte.

A fűszeres kutyájával naponta veszekedett.

Jött a rendőr, aki jól ismerte, még azzal is szembeszállt.

Arra sétált a polgármester úr, még azt sem respektálta, rákukorékolt:

— Kukuréku! Itt a reggel, ne aluggy vén polgármester!

Pedig dél volt és a polgármester úr sohasem aludt, mikor sétált. A hivatalában szokott aludni.

Véletlenül arra járkált a főtisztelendő úr, a részeseges kakas abba is belekötött:

— Kukuréku! vén kecske, jó volna a menyecske?

Felháborodással panaszkodtak Vargáné asszonynak a kakas garázdálkodása miatt, de a jó asszony csak sajnálta levágni, hátha megjavul.

Nem javult biz' az, hanem még jobban elzüllött.

Fényes délben a koresmaajtó előtt feküdt rézszen. Az inasgyerekek csúfot űztek belőle: lelocsolták, megcibálták a taróját, kihúzgálták a legszebb tollát.

Az utca szégyene, a környék csúfja lett, de nem törődött vele.

Már kora hajnalban a bezárt koresma ajtaja elé szökött és a többi lumpokkal együtt várta, hogy nyissák ki:

— Kukurékú! nealugy — a vendégnek nyisskaput!

A tarója megrezesedett, lekonyult, a pompás farkok kihullott, a legszebb tollát elhányta. Kilátzott a bőre. Olyan volt, mint a züllött csavargó, aki még a gúnyát is leissza magáról.

A tyúkok most már nem tekintették semminek, nem vették komolyan. Igaz, ő sem törődött velük. A fűszeres kutyája előtt is elvesztette a tekintélyét: a pincsi meg-megkergette, a kocsmáros macskája megköpdöste, összekarmolta és végtére az egész környék szánta vagy nevette.

Hanem addig jár a korsó a kútra, míg egyszer eltörik. Így járt a kakas úr is: a sok italtól megtörtötte a guta. Ott adta ki páráját a koresmaajtó előtt.

Szegény Vargáné asszonynak ez volt a második szerencsétlensége, amit a koresma csinált neki. Úgy érezte, hogy másodszor is özvegyen maradt.

Nem mese ez, gyermek . . .

A király bicskája és a Péter kalapácsa.

Nagy szomorúság érte Tündérország öreg királyát: elvesztette a bicskáját. Napokon át keresgélte, kutatgatta, de bizony nem lelte meg. Kiboltatta az egész országban, hogy a lányát, a gyönyörűséges királykisasszonyt, akinek aranyhaja a földet söpörte, annak adja feleségül, aki a bicskáját megkeríti. Éjjel-nappal keresték az öreg király bicskáját, tűvé tették érte az egész országot, de a bicska nem került elő és az öreg király olyan keservesen sírt, hogy az ország lakosai nem tudtak tőle aludni.

Fölkerekedtek a késesek, a bicskacsinálók és elmentek a király elé:

— Ne sírj, urunk-királyunk, hiszen van még bicska ebben az országban. Csínálunk mi neked olyan csillagos nyelvű fehérvári bicskát, amilyet nem látott a világ.

Elhiszem, elhiszem, de olyan bieskát, amilyen az enyém volt, nem tudtok csinálni. Még a nagyapámtól maradt rám ezzel az országgal együtt. A lelkemre kötötte, hogy éjjel-nappal a lajbi-zsebben hordozzam, soha el ne hagyjam, mert ha elveszítem, nagy szerencsétlenség ér. Ezzel a bieskával egy kis darab szalonnából egy egész oldalt lehetett hasítani. Ha egy darab sonkaesütköt a kezembe vettem, egész nap faraghattam róla a jóízű falatokat, még se fogyott el, mert a bieskának olyan csodálatos ereje volt. Akárhányszor szegtem vele a friss cipőből, mégis egészben maradt a cipő. Hogyan tudnátok hát nekem ilyen bieskát csinálni, jó emberek és hogyan tudnátok föltartóztatni azt a szerencsétlenséget, ami most már a nyakamba szakad, hogy a bieskámat elvesztettem.

Elszomorodtak a késesmesterek, a hírneves bieskacsinálók és beismerték, hogy ilyen varázslatos bieskát nem tudnak előállítani, mert ahhoz nincsen tudományuk, mert azt valami boszorkánymester csinálhatta.

A király tovább sírt-rítt és nagyon félt attól, hogy most már valami veszedelem szakad anyakába.

Amitől félt, be is következett.

Az aranyhajú királykisasszony nagyon megsajnálta az édes apját, hogy folyton sír, hogy nem lehet tőle aludni, kapta magát, elhatározta, hogy megkeresi a bieskáját, ha még annyi fáradságba kerül is. Tudta, hogy az édes apja igen szeret az

erdőben ügyelegg, madárfészket keresni, fűzfából fűtyülőt faragni, ostornyélnek valót vágni, hát bizonyosan ott vesztette el a bicskáját, abban a sűrű erdőben, ahol még senki sem kereste. A feleségének nem merte bevallani, hogy a bicskáját hol vesztette el, hogy a nadrágja nem magától repedt ki, hanem akkor szakadt el, amikor szarkafészkekért a fára mászott, aztán úgy lepoty-tyant, hogy még a koronáját is behorpasztotta.

— Jól van, majd én megkeresem azt a híres bicskát — mondta a királykisasszony és éjszakának idején kilopódzott a hálószobából, kimászott a kerítésen és egyenesen annak az erdőnek vette az útját, ahol az édesapja szokott hancurozni.

Amikor az erdőbe ért, szembetalálkozott egy nagy Szentjános-bogárral, amely úgy világított, mintha villamos lámpa lett volna.

— Hová mégy, aranyhajú királykisasszony?

— Megyek az erdőbe az apám bicskáját megkeresni. Elkísérhetnél, hogy jobban lássak.

— Szívesen leszek a szolgálatodra, mert tudom, hogy szereted a bogárkát is.

Amint ment, mendegélt a királykisasszony, találkozott a farkassal.

— Hová mégy, királykisasszony?

— Megyek az erdőbe az apám bicskáját keresni. Velem jöhetnél, hogy segítségemre legyél, ha valaki bánt.

— Szívesen megteszem, mert tudom, hogy megálálsz.

A Szentjános-bogár ment elől, hogy világítson a sötétben. A királykisasszony mellett a farkas lépkedett, őrizte a veszedelemtől; így keresték a bicskát, de bizony nem lelték meg, hanem nagyon elfáradtak, megéheztek.

— Keress egy kis vizet Szentjános-bogárkám — mondta a királykisasszony a bogárnak.

— Majd én meg hozok valahonnan egy-két szem gyümölcsöt — szólt a farkas.

Ahogy elmentek és a királykisasszony egyedül maradt, lecsukódott a szeme elnyomta az álom.

A közeli barlangban lakott a tizenkétfejű sárkány. Azért volt tizenkét feje, mert nagyon kevés ész jutott egy-egy fejébe és így aztán tizenkét fej kellett neki, hogy ő is olyan okos legyen, mint a többi egyfejű teremtmény. Hanem az ereje, a gonoszsága híres volt messze földön. Ki akarták pusztítani nem egyszer, de senki sem bírt vele. Olyan erős volt, hogy a farkával a legöregebb fákat is kitépte, a szájával a vasat elharapta, a bőréről pedig még a 42-es ágyúgolyó is úgy lepergett, mint a falra hányt borsó. Az ország termését megdézsmálta, egész nyájakat ellopott, a csöszöket, pásztorokat elzavarta, a katonákat megkergette és még a király udvarán is be-bekiabált.

— Ha nem adod nekem a lányodat, majd erőszakkal viszem el.

Őrizték is a szép királykisasszonyt és törték a fejüket, hogyan kéne kipusztítani a tizenkétfejű sárkányt.

Abban az egyben valamennyien megegyeztek, hogy a sárkányt meg kell ölni, de nem akad ember, aki ezt a tervet megvalósította volna. Úgy gondolták, hogy majd csak elérkezik az a mesébeli herceg, akinek a paripája tüzet fuj, akinek a kardja legyőzhetetlen és az elpusztítja a sárkányt, hogy megkaphassa a királykisasszonyt. Csakhogy ez a híres herceg máig se jelentkezett.

De hát hol is hagytuk el? Ott, hogy a királykisasszony az erdőben elaludt.

A tizenkétfejű sárkány éppen most tért vissza a barlangjába a csavargásból. Nagyon mérges volt, mert vacsorára mindössze csak két ökröt tudott fölfalni, pedig hatot szeretett volna. Éppen a fogait piszkálgatta a tűzpiszkáló vassal, amikor az orrát valami illat csapta meg. Mind a tizenkét orra elkezdett szimatolni:

— Finom szagot érzek. Valami pompás zsákmány van közelemben. Mindjárt ki is nézek.

A szemei úgy világítottak, mintha megannyi acetilén-lámpák lettek volna és kirohant az erdőbe. Addig szimatolt, amíg az alvó-királykisasszonyt megpillantotta. Egy-kettőre odarohant, fölkapta és szaladt vele a barlangjába. A királykisasszonynak csak éppen annyi ideje maradt, hogy elájuljon.

A sárkány a barlangjába csukta és a barlangja elé nagy követ hengergetett, maga meg a nagy kő elébe feküdt.

— No, most vegye el valaki tőlem a menyasszonyomat, ha tudja.

A szentjánosbogár hiába jött vissza a forrás-vízzel, a farkas meg a fehér kalácsal, a királykisasszonynak híre-hamva sem volt. Ámde a barlangból keserves sírás hallatszott ki. Mindjárt tudták, hogy baj van, hogy a király leányát a sárkány elrabolta, a barlangba esukta.

A szentjánosbogár fölmászott a farkas hátára, a farkas el kezdett szaladni és meg se állt, amíg a királyi palotához nem érkezett. A király kutyái nagyon ugatták, nem mert belépni, hanem a szentjános-bogár bemászott a királykisasszony nyitvahagyott ablakán és megmondta a papagálynak, hogy mi az ujság, hogy ébressze fel a királyt, hogy szabadítsák ki az aranyhajú királykisasszonyt, mert elrabolta a sárkány.

Felébredt a király és keserves sírásra fakadt.

— Jaj az én szegény fejemnek! Tudtam, hogy ha a bicskám elvész, szerencsétlenség ér.

Meghúzták a harangokat, összeszaladtak a tudósok, a katonák, az ország főemberei, hogy segítségére legyenek a királynak.

Nem sokat ért velük a király. A tudósok, a katonák, a főemberek maguk se tudták, hogy mit kell csinálni, mert hiszen a sárkánnyal nem tudtak volna megbirkózni.

A szomszédos országokban is híre futott, hogy micsoda szerencsétlenség érte Tündérország királyát, kidobolták, hogy a király országát és leányát annak adja, aki a sárkánytól megszabadítja.

Talpig fegyverbe öltözött lovagok siettek a sze-

rencsétlen király országába szerencsét próbálni. Olyanok, akik nem félték a haláltól, akik száz csatán kockáztatták az életüket, akiket az édes anyjuk megszületésük pillanatában sárkányvérbe mártott, hogy legyőzhetetlen lovagokká váljanak, hiába próbálkoztak a tizenkét fejű szörnyeteg elpusztításával.

A sárkány legyőzte, elkergette valamennyit.

Nagyszakállú tudósok a hadvezérekkel együtt haditerveket szőttek a sárkány ellen, de hiába volt minden, a királylány továbbra is a sárkány barlangjában maradt.

Hosszúhajú bűvészek, művészek és egyéb furfangos mesterséget értő országjárók próbálkoztak a királykisasszony kiszabadításával, a sárkány legyőzésével, de nem sokra mentek vele, mert a sárkány elkezdett tüzet okádni és úgy elszaladtak, mintha ott se lettek volna.

Egyre szomorúbb, egyre gyászosabb lett Tündérország. Mindenki feketében járt, mindenki télt, reszketett attól a veszedelemtől, hogy a sárkány mégis csak elveszi a királykisasszonyt és így egyszer csak ő kerül a trónra, mind a tizenkét fejére koronát tesz és lassan-lassan fölfalja az egész országot.

* * *

Élt abban az időben abban az erdőben egy szegény legény, akinek az volt a mestersége, hogy a kalapácsával a sziklákat tördelte, a földbe lyukakat fúrt, a föld alá bújt és a mécsese világá-

nál aranyat, ezüstöt, drágaköveket keresett a királyi kincstárnak. Az aranyat, az ezüstöt a drágaköveket a kötényébe rakta, fölhozta a földgyomrából, ahol éjjel-nappal dolgozott és beküldte az édesanyjától a királyi palotába, ahol olesó pénzért megvették tőle.

Csak éppen annyit kaptak, amiből szűkösen szegényen meg tudtak élni.

Egyszer ez a bányászlegény az erdőben heverészett, pihent, hogy erőt gyűjtsön a nehéz munkára, amikor a fűben megpillantott valami csillogó tárgyat. Fölvette.

— Nini, bicskát találtam! Jó lesz nekem vagy édesanyámnak, mert úgy sincs késünk a háznál.

Hazavitte a bicskát. Az édesanyja éppen friscipót akar vele szelni, le is szelt már két darabot, de a cipó nem akar kisebb lenni, hanem, mintha nagyobbodnék.

— Ej, de ördögös bicska ez, édes fiam. Vágj csak vele egy darabka szalonnát.

Vágja a fiú a szalonnát, de akármekkora porciót vág vele, az a darabka szalonnájuk, ami még a madzagon lógott, nem akar elfogyni.

— Életemben se láttam ilyek bicskát — csodálkozik a fiú.

— Próbálj csak vele egy kis fát faragni.

Próbálja a gyerek, hogy majd a kunyhójuk előtt álló öreg fáról lenyes egy darabka gallyat, hát a bicska nekiszaladt a faderekának és ha idejében el nem kapja, derékon úgy kettészeli, mintha csak pipaszár lenne.

A fiú földhöz vágta a bicskát.

— Nem kell nekem édes anyám, ez az ördögi portéka. Én csak annyi kenyeret akarok enni, amennyit megkeresek, nekem csak annyi szalonna kell, amennyit a magaméból le tudok vágni és ha fát akarok hasogatni, nem kell nekem hozzá boszorkány. Az ilyen bicska olyan uraknak való, akik munka nélkül szeretnek élni. Legjobb lesz, ha beviszi édes anyám a királyi udvarba, ott bizonyosan hasznát veszik.

Úgy is lett. A szegény asszony bevitte a bicskát egyenesen a királyhoz. Volt-e hát öröm? Az öreg király fölugrott a trónról, megölelte a szegény asszonyt és megparancsolta, hogy hozzák elébe azt a derék bányászlegényt, aki a bicskáját megtalálta. Elébe hozták.

— Köszönöm, fiam, hogy az én bűvös bicskámat megkerítetted. Ezért éngazdagonmegajándékozlak.

Megparancsolta a főemberének, hogy a bányászlegénynek adasson egy pohár pálinkát.

— Köszönöm, felség, de én pálinkát nem szoktam inni.

— Már pedig királyi ajándék nélkül édes fiam, innen ki nem teszed a lábadat.

Meg is ajándékozta a bányászlegényt egy pántlikás szivarral, de ezt az ajtónálló strázsa kilopta a zsebéből.

A király boldogsága nem volt teljes, mert a bicskája ugyan megkerült, de oda volt a lánya.

Egyszer a bányászlegény a sárkány barlangja előtt haladt el, amikor hangos sírást hallott. A királykisasszony jajveszékelve rimánkodott a sárkánynak, hogy ne bántsa, eressze inkább haza.

Péternek, a bányászlegénynek a szíve megeseit a síráson. Ismerte ugyan a sárkányt, tudta róla, hogy mindenkit legyőz, de meg nem állhatja, hogy be ne kiáltson a barlangjába:

— Hallod-e hékás, bizony nem szép dolog amit te csinálsz, Minek kínozod azt a szegény királykisasszonyt? Ha egy kis becsület volna benned, eleresztenéd.

Nagy-dirrel-durral ugrott ki a sárkány a barlangjából. Ő is ismerte a bányászt. Tudta, hogy rettenetes erejű ember, aki nem ijed meg a maga árnyékától, hogy sziklákat tör, aknákat robbant, hogy éjszakánkint a föld gyomrát annyira döngeti a kalapácsával, hogy az ördögök nem tudnak tőle aludni. Mérgesen rákiáltott:

— Hordd el magad innét és ne avatkozzál az én dolgomba, mert könnyen megjárhatod.

— Én csak szépen mondtam, hogy csunya, amit csinálsz.

— Mi közöd hozzá! Nézz a magad dolga után, mert ha megharagítasz fölgyujtom a kunyhótokat, hogy édes anyád is belepusztuljon.

— Azt próbáld, de tudom, hogy velem gyúlik meg a bajod.

Péter nehéz kalapácsát rettenetes erővel forgatta meg a sárkány tizenkét darab orra előtt.

— Ne bolondozzál, Péter, mert bekaplak.

— Nem ijedek meg tőled.

— Én előlem bajvívó lovagok szaladtak meg.

— Én nem tudok szaladni.

— Én előttem költők énekeltek, tudósok mormoltak, nagy urak csalatintáskodtak és én füttyültem rájuk.

— Azt elhiszem, de én velem még nem volt dolgod.

— Ne is legyen, mert te járnád meg. Menj a dolgodra, mert kénköves lángot fuvok rád — fenyegette Pétert a sárkány.

— Az én testem megedződött, nem fél a lángodtól. Ha egy kis tüzet fujsz, jó lesz, legalább pipára gyujtok nála.

Megharagudott a sárkány és mérgében szikladarabokat morzsolt össze.

Péter tovább dühösítette:

— Lásd, milyen jól érted a kötörés mesterségét. Eljöhethnél hozzám inasnak. Minden hétre adok hat napot, a hetediket meg ráadásul.

Több se kellett a sárkánynak, fölkapta azt a nagy sziklát, amivel a barlang bejáratát el szokta torlaszolni, hogy majd Péterhez vágja, de Péter abban a pillanatban olyat ütött a körmeire, hogy elejtette.

— Ha még egyet mozdulsz, mind a tizenkét fejedet letöröm.

Péter megforgatta óriási kalapácsát a feje fölött és kostolónak olyat ütött a sárkány előtt a sziklára, hogy palacsintává lapult.

Meghökken a sárkány. Tudta, hogy Péter nagyon erős, de hogy ekkora ereje legyen, arról nem is álmodott. Gyorsan lehúzódt a barlangjába.

— Gyere be hozzám, ha olyan nagy legény vagy és birkózzunk meg a barlangomban.

— Majd ha fagy. A barlangodban nem forgathatom úgy a kalapácsomat, ahogy akarom. Gyere ki a gyöpre, itt megverekedhetünk — mondta neki Péter.

— Majd ha fagy — szólt a sárkány és eltűn a barlangjában, ahonnan még jó ideig kihallatszott a királykisasszony keserves sírása.

Péttert nagyon bántotta, hogy a sárkánytól nem tudja megszabadítani a király leányát. Panaszkodott is az édes anyjának.

— Ne kezdj ki vele, fiam, mert még megharap. Szó sincs róla. Jó volna ha kiszabadítanád a királylányt, aztán elvennéd, mert bizony én már előregedtem s nagy terhemre van a sütés-főzés, mosás. Akkor egy kis malacocskát is tarthatnánk, mert kapnánk a király falkájából!

Péttert nem hagyta nyugodni a dolog. Éjszakánként a fülébe hallatszott a királyleány keserves sírása.

— Megállj, sárkány — mondta magában — ha én nem alszom, te sem alszol.

Lebujt a föld alá és éjszakának idején utat

vágott magának a föld gyomrában a sárkány barlangja aljáig, ahol olyan rettenetes dörömbölést vitt véghez, hogy a sárkány huszonnégy szeméből egyet se tudott lehunyni és mind a tizenkét feje megfájdult. A dörömböléstől maguk az ördögök fölriadtak és szaladtak a sárkányhoz, hogy csináljon valamit, mert őt büntetik megéjjeli csöndháborítás miatt.

A sárkány mentegetődzött, hogy ő nem tehet róla, ő nem oka semminek.

Nekünk ne hazudj: Ha nem tartanád itt a királylányt, akkor mi is nyugodtan aludhatnánk. Jó lesz, ha csinálsz valamit, mert elviszünk a pokolba.

Megijedt a sárkány, mert tudta, hogy az ördögök nála is hatalmasabb urak, olyan nagy urak, hogy vacsorára egy-egy püspököt sütnek, vásárnaponként pedig egy-egy királyt is megpirítanak a kenyérük mellé. Igért fűt-fát, hogy majd csinál valamit.

Csinált is. Amikor Péter javában dőngette a barlang alját, annyira, hogy a sárkány minden ütésnél kipottyant az ágyból, fölkelte és azt mondta a királylánynak.

— Maradj csak itt nyugodtan, az ajtót rád zárom: én elmegyek és fölgyújtom a Péter kunyhóját, hogy megbosszuljam magam a vakmerőségéért.

Elment a sárkány. A királylány se volt rest, kiugrott az ágyból és amikor egy pillanatra megszűnt a dörömbölés, elkiáltotta magát.

— Péter!

Péter meghallotta.

Mi a baj?

— Most megy a sárkány, hogy fölgyujtsa a házatokat.

A többi már nem várta be Péter, hanem uccu vesd el magad. kint termett a földön és nekivágott egyszerre az erdőben a kunyhójuknak. Abban a percben érkezett oda, amikor a sárkány hozzájuk ért.

No komám, csakhogy találkozunk! — kiáltott rá.

Éppen tégedet kereslek. Péter — hazudott a sárkány.

— Megtaláltál, ha nem is kerestél. Birkózni jöttél, úgy-e?

— Nem én, hanem inkább azért jöttem, hogy jojcakát kívánjak neked.

— Köszönöm, komám. Most már látom, hogy mégis csak szeretsz engem. Gyere, öleljük meg egymást.

— Ezt akarom én is, lelkem Péterkém!

Fölállott a sárkány, kitérte utálatos karjait, a szemei szikrát szórtak, a szájaiból lángok csaptak ki és farka a földet verdeste.

Péter nem ijedt meg, de egy kicsit hátrált.

— Gyere errébb, mert felkeljük édes anyámat.

A sárkány ment.

Péter megint hátrált.

— Gyere még errébb, nehogy édes anyám meghallja, hogy itt lopjuk a napot.

A sárkány szót fogadott. Hirtelen a lába alá nézett, nehogy Péter valami verembe esálja. Amikor lepislañtott, abban a pillanatban Péter kalapácsa olyan rettenetes erővel és olyan szaporasággal kezdett a fejeire hullni, hogy amire észrevette a veszedelmet, akkorra már, ki is adta a páráját.

— Ezzel már készen vagyok, most gyerünk a barlangjába.

Betörte a barlang ajtaját és karjában hozta ki a kétségbeeséstől elalélt királykisasszonyt, a kunyhóba vitte, az édes anyja ágyába fektette.

Másnap már outhon volt a királylány és nagy volt az öröm Tündérországban, hogy megszabadultak a sárkánytól. A királylány előtt megint a lovagok, hercegek, tudósok és költők térdeltek, de a királylány azt mondta:

— Nem leszek a tiétek, mert valamennyien sem értek annyit, mint Péter, aki engem a sárkánytól megszabadított.

És a királylány a Péter felesége lett. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Mit álmodott Bandika?

Bandikának az apja úr volt, valami bankár-féle, aki leült az íróasztalához, kezébe fogta a ceruzáját, számolt, aztán telefonálgatott jobbra-balra, sürgönyözött széltiben-hosszában, levelet írt fűnek-fának és amikor ezt a munkát befejezte, már annyi pénzt összekeresett magának, hogy a bugyellárisába sem fért bele, hanem nagy vasszekrénybe csukta.

Nem valami nehéz munka volt ez a Bandika apjának. Sem keze, sem lába nem fájdult bele, de még csak a kisujját sem ficamíthatta ki munkaközből. Csak az volt a fő, hogy a ceruzája ne tévedjen a számolásnál, meg a spekulációja beüssön.

Bandika nagy kényelemben nőtt föl. Nem ismerte az éhséget, a hideget, a rongyos ruhát, a lyukas cipőt, a sóhajtozást, a pityergést. Volt mindene, amit szeme-szája megkívánt és tengersok játéka.

A tengersok játéka között volt kocsli, auto, vasút, ágyú, kéményseprő, katona, parasztember kaszával, ekével, lóval, rendőr, postás, hivatalnok, pap, meg a jó ég tudja, hogy miféle.

Legjobban a katonát szerette, aki valami magasrangú katonabácsi lehetett, mert sok aranypénzecske volt a mellén, hosszú éles kardja volt, sarkantyúja, kifent bajusza, aranyos csákója. A pap is kedves játéka volt. Kövér, selyemreve-rendás alak. A kéménysöprő fekete volt, mint az ördög. A kaszás ember kérges, durva játék volt. A postás, a hivatalnok sovány alakok voltak. A rendőr meg állt, állt és az autóknak, a hintóknak, a katona meg a pap bácsinak mindig szalutált.

Bandika egyszer nagyon megterhelte a gyomrát libapecsenyével és furesákat álmodott. Azt álmodta, hogy a játékjai a szobában, az asztalon, ahol voltak, megelevenedtek.

Tyűh, micsoda mozgás támadt közöttük!

A tábornok katona úr kirántotta a kardját és elkiáltotta:

Mindnyájotoknak én parancsolok, mert én vagyok a legerősebb. Álljatok sorba!

— Igaza van! A jó isten ezt így rendelte — mondta a pap és beszentelté a kardját a tábornok úrnak.

— A törvény is így parancsolja! — kiáltotta a rendőr.

— Jöjjön ide a vasút! — parancsolta a tábornok

A vasút engedelmeskedett és odaszaladt.

— Jőjjenek a hintók is, meg az autók! Aztán kocsikáztassanak engemet. Uljón föl a pap is.

A kocsik, a vasút, az autók nyakra-főre szaladgáltak, mert ezt mondta a parancs. A tábornokot, a papot kocsikáztatták körbe-körbe. Aztán elgázolták a birkákat, a madarakat, az apró gyerekeket.

A rendőr sürgött-forgott, szalutált.

Eldöntötték a házacskákat.

A rendőr csak szalutált.

Feldöntötték a rendőrt is, aki nem szólt egy szót sem, csak szalutált.

— A kéményseprő emelje fel a házakat és söpörjön! — parancsolta a tábornok.

— Siess, siess! — kiabált a rendőr a kéményseprőre, aki szót fogadott.

— Ide az ágyúkkal! — parancsolta a tábornok.

A rendőr előhúzta volna az ágyúkat, de maga nem bírta.

— Vegyétek el a paraszttól a lovat! — adta ki a parancsot a tábornok.

A szegény paraszt ember kifogta a lovát és befogták az ágyúba. A tábornok összelövöldöztette a házakat, amiket a kéményseprő felemelt. Égtek a házak.

— Oltsátok el! — parancsolta a tábornok.

— Úgy bizony! — kontrázott a pap.

— De egy-kettőre! — ripakodott a rendőr és mindenkit, aki az asztalon volt, hajtottak tüzet oltani.

— A paraszt meg kaszáljon!

Kaszált, osztagokat rakott, de azt is fölgvújtották.

A játékok közt óriási fejtelenség, zűrzavar, komédia ütött ki. Senki sem folytatta a maga mesterségét, mindenki azt csinálta, amit parancsoltak neki. A postások ágyút tisztítottak, a hivatalnokok cipőt varrtak, a paraszt ember vasutat tologatott. Lárma, kiabálás, vonatkisiklás, autóröbbanás, kocsifelfordulás zaja töltötte meg a levegőt.

A tábornok bácsi csak parancsolt, a pap áldást osztogatott, a rendör csak szalutált.

A megbolondulásig ment a játékok komédiája, amikor a többiek elkiáltották:

— Elég már! Elég már!

A tábornok csak kiabált:

— Tovább, tovább!

Erre a paraszt ember fölborította a vasutat, a postások összetörték az ágyúkat, a kéménysöprő a ház tetejéről fügét mutatott a tábornoknak, a papnak, a rendörnek:

— Pukkadjatok meg, azért sem dolgozunk tovább!

A tábornok kivont karddal rohant volna rájuk, de a paraszt ember kaszája a fejébe vágódott, a pap elszaladt, a rendör elbujt...

Bandika éles sikoltással ébredt föl ebből a bolondos álomból és első dolga volt, hogy a játékszobába szaladt, megnézni, hogy mi történt?

Semmi sem. Álom volt az egész. Mindössze az történt, hogy a macska egeret űzött a játékszobában, földöntötte a bábukat.

A papot, meg a rendőrt az asztal alatt találta. A paraszt ember éles kaszája a katona bácsi fejébe szúródott és kiömlött belőle egy esome — fűrészpor . .

Móric imádsága.

Volt egy falu, magam sem tudom hol, volt abban egy jámbor szatócs, magam sem tudom, ki. A szatócsnak boltja volt, amiben volt minden: szappan, kocsikenőcs, ostornyél, szatying, ecet, kefe, kekítő, meg lekvár, hogy a sok finom kelmét, meg enni-innivalót ne is említsem, aminő például a karton és a ruszli meg a pálinka. Csak egy nem volt benne: haszon.

Ugyanis a jámbor szatócs dolgozott, méricsikélt, jött-ment, de az üzlet nem ment. Vásárló publikum is akadt, de hiába: Móric a hasznót elmérte vagy hová tette.

Az igaz, hogy a portékát rendesen kimérte, nem lopott semmiből, nem hamisított semmit és megelégedett a legtisztességesebb üzleti haszonnal. Csakhogy az asszony, a sok gyerek sok pénzbe került és ha elég is volt a jövedelem szűkösen a háztartásra, a takarékbba nem jutott semmi.

A többi szatócsok boldogultak, megtollasodtak, házakat vásároltak, de szegény Móric még az árendát is nagy kinnal fizette.

— Mit csináljak? Eleget dolgozom és nem ér semmit. Én nagyon szomorú vagyok — mondta a feleségének.

— Tudod mit, Móric — tanácsolta Rebeka aszszony — eredj el a rabbihoz. A mi papunk böles és okos ember, majd kitalál valami orvosságot a bajunkra.

Szót fogadott Móric és beállított a rabbihoz. Persze nem ment üres kézzel, mert a papok nem szeretik, ha üres markú emberek koptatják a kilincsüket.

A rabbi éppen a szakállát fésülte, de amikor meglátta Móricot, a kaftánjába dugta a fésűt és ráhajolt a szent könyvre, a talmudra és úgy tett, mintha nagyon elmélyedt volna a próféták tanításában, voltaképpen pedig azon jártatta az eszt, hogy mért jött ez a Móric, mit hozott?

A jámbor szatócs alázatosan köszönt.

— No, mi a bajod, édes fiam?

Móric elmondta, ami a szívét nyomta:

— Dolgozom éjjel-nappal, már alig lehetne többet robotolni és még sem veszem semmi hasznát. A többi boltosok felényit sem dolgoznak, komiszabb portékát mérnek és mégis boldogulnak.

A böles rabbi a szent könyvben keresgélt.

— Hamis-e a mértéked?

- Nem hamis, szent atyám.
- Keversz-e sok vizet a borba, pálinkába?
- Egy csöppet sem.
- Mennyi haszonra dolgozol?
- Tíz-tizenöt percentre, szent atyám.
- Becsületes portékákkal szolgálsz a vevőknek?
- Amilyennei csak lehet, szent atyám.

A böles rabbi még jobban ráhajolt a szent könyvre, aztán kijelentette:

— Sokat dolgozol, de keveset imádkozol. Erősítsd meg a hitedet és meglásd, hogy megsegít az isten. A többiek bizonyára jobban imádkoznak, többet járnak a templomba, mint te. Tégy te is úgy, mint a többiek.

Móric szót fogadott. Eddig is imádkozott, eddig is eljárt a templomba, de hát hiába volt az imádság: nem tudott vagyont imádkozni magának.

— Hátha kevés volt az imádságom, úgy teszek, mint a többiek: többet imádkozom és sűrűbben járok a templomba.

Móric korábban kelt és mindjárt hangos imádkozásba kezdett. Amikor csak szerét tehetette, ott verte a mellet, ott hajbokolt a zsinagógában.

A böles rabbi látta ezt, meg is jegyezte magában:

— Ez a Móric nagy számár. Versenyt imádkozik a többiekkel, az igaz, de még sem tesz úgy, mint a többiek.

A sok imádkozás, a nyakra-főre való templomozás még jobban rontotta a Móric üzletét, mer-

amikor a boltban kellett volna dolgoznia, akkor is a templomban volt.

Nem hogy boldogult volna, hanem még közelebb jutott a csödhöz.

— Móric, eredj a rabbihoz és panaszold el neki.

A rabbi elzavarta az alkalmatlankodó Mórict:

— Mit jársz az én nyakamra! Tégy úgy, mint a többiek és majd megsegít a Jehova.

Móric elkeseredett. Imádkozni imádkozott még, a templomba is eljárt, de az eszt mindig csak azon törte, hogyan lehetne meggazdagodni.

Panászkodott is szomszédjának, a kövér mézárosnak, Szabó Jánosnak, aki már a második házát meg a nem tudom hányadik hold földet vásárolta:

— Csödbe kell jutnom, el kell pusztulnom.

— Dehogyan is kell, Móric szomszéd. A maguk rabbijuk bölcs ember, hát nem tud a baján segíteni?

— Azt mondja, tegyek úgy, mint a többiek, majd akkor megsegít a Jehova. De én már nem győzöm imádsággal.

Szabó János nagyot nevetett.

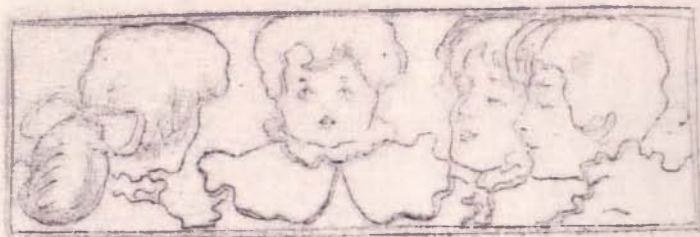
— A rabbijuk bölcs ember, de maga nagy számár. Azt hiszi, hogy a többieket az imádság segíti? A többieknek hamis a mértéke, a többiek a leghamisabb portékát mérik, a többiek fölvezelik az italt, a többiek száz percentre dolgoznak. Próbálja csak, szomszéd, maga is.

Móric szót fogadott és Móric megszédte magát. Azért a templomba is eljárt, meg sokat imádkozott.

Ugyan minek?

Hát annak, hogy az emberekkel elhitesse, hogy a sok imádság segítette meg, nem a maga huncutsága.

TARTALOM.

Aranypénz, fagyas...	3
A kakaslábon forgó vár...	10
A szerenesétlen Vargáné...	36
A király biciklája...	43
Mit álmodott Bandika?	61
Móric imádsága	67

R E P R I N T

Készült

a T a n á c s k ö z t á r s a s á g
50. évfordulójára

az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum
Sokszorosító Üzemében

200 példányban

Felelős kiadó: Dr. Arató Ferenc

0" 129002" 832874

Bookline.hu Atticus Antikvárium